

Zenginlik ve çalışma gücü daha fazla zenginlik elde edilmek üzere kiralandığında sermayeleşir. Satın alınanın, ömrü boyunca kiralamak olduğu değerlendirilirse, ayrıca belirtilmesi gerekmez. Sermayeleşme daha önce denenmiş, ortaya çıkan fiyatlarla kârı olanaklı kılan üretimdir. Ancak bu fiyatlar veri kabul edilemez, sürekli yeniden oluşmaları sağlanmalıdır. Beklenen fiyatlarla alışverişin yinelenmesinin sağlanması olarak fiyatların yeniden oluşmaları malların coğrafi yerlerini hariç tutarak algılanan özlerinde bir değişiklik yapmadan mal olmalarını sağlayan ilişki ve etkinliklerle, yani hizmetlerle olur. Hizmetler de bizzat ürün olan üretim ya da bizzat üretim olan ürün olarak değerlendirilir. Eşya ve insan taşımacılığında olduğu üzere, üretilirken satın alınıp tüketilen ürün olarak hizmetler de zaman, mekan ve maddeyi birbirinden ayırıştırarak kavradığını düşünen zihni zaman, mekan ve madde arasında gitgellerle oluşan, sürekli biçim değiştiren labirentlerde oyalama oyalamasına, ama bu tür hizmetlerin pratiği değerlendirmeye açıklık getirir. «Adam oradan buraya gelmiş midir? Gelmiştir. İşte bu kadar.» Ancak fiyatın yeniden ve yeniden oluşumu için üretimde kullanılan hizmetlerin değerlendirilmesinde pratik pek yardımcı değildir. Bir bankanın çocuk tiyatrosu klübünün, «creative art director»ün, genel yayın müdürünün, insan kaynakları ofisindeki elemanın ürüne ne katkısı olduğu pratikte saptanamaz. Bu hizmetlerin yalnızca fiyatı değil, ürünlüğü, ne olduğu, ne kadar olduğu, ne katkı yaptığı da ancak başka bir hizmet olarak ürünleşebilecek «zihni etkinlik» ile saptanıp denetlenebilir. Hizmetin hizmetliğini belirleme/ölçme/denetleme hizmeti ve bu hizmetin hizmetliğini belirleme/ölçme/denetleme hizmeti ve ... böylece sürüp giden, üst üste binen, sonu gelmez bir hizmetler karmaşası üretim karmaşası içinde örgülenir. Burjuvanın «burjuva» diye tahayyül ettikleri, bu «üretken» hizmet karmaşası içinde, bu pratiğin kendini dayatıp, yaratıcılıklarını boşa çıkartmayacağı, «ben»ini istediğince kurgulayıp, süsleyip bezeyebileceği bu hayal deryasında kendine bir iş edinmiş muhterem zatlardır. Burjuva burjuvaya bunu yakıştırır.

Üretim karmaşasının içine örgülenmiş hizmetler karmaşası (i) insan etkinlik ve ilişkilerini eylemleştirip semaye süreçlerine dönüştürmek, (ii) sermayesilerin serpilip, gelişip sermayeye tehdit oluşturabilecek duruma gelmelerini engellemek ve (iii) çalışanların atıl

kalmış bir kısmının gelişimi ve dönüşümüne katılmasalar da çalışma ve tüketmeleri aracılığıyla el altında, emre amade, kullanılmaya hazır tutmak olarak sıralanabilecek işlevleri görür. Bunların maliyetleri firmalar tarafından doğrudan üslenilmesinin yanı sıra, HÜDKAGÖ ya da hükümet harcamaları olarak gözükebilir. Diğer kaynakların yokluğunda HÜDKAGÖ'lere bağışlar ya da hükümete vergi olarak firma ya da çalışanlardan alınan vergilerle bu harcamalar karşılanır. Firmalara doğrudan ya da dolaylı olarak yansıyan bölümü maliyet olarak hesaba katılır ve sigorta hizmetleri, finansal hizmetler, reklam ve tanıtım hizmetleri, araştırma-geliştirme hizmetleri, idari hizmetler, halkla ilişkiler hizmetleri, eğitim hizmetleri ve benzeri hizmetler olarak firmanın diğer harcamalarıyla birlikte maliyet olarak, bir kâr payıyla birlikte fiyatlara taşınır. Çalışanlar verdikleri vergi ve bağışların yanı sıra, fiyatlarla birlikte bu hizmetlerin maliyetini karşılayarak, bu hiç kullanmadıkları hizmetlerin nihaî tüketicileri olurlar. Ücret artışı daha çok malın tüketimi ve daha nitelikli malın tüketimi olabileceği gibi, bu tür hizmetlerin karşılığının dolaylı olarak ödenmesine de karşılık gelebilir.

Türkali Mah., Beşiktaş, Kasım 2004